

texty

číslo 41
žárno 2006

Úvodník:

Letní dopis na zimní Bystřičku V.

Pablo,
prý konec světa, pata zemské hnáty. Pchá!
Jsem středověký kartograf a plán planety čtám
po svém: tu je ta špice, hrot, hlava, od které všechno
počíná. A když to mám, usednu na břeh ocelové
úžiny, hrknu si hořkého maté a brusinkové kořalky
a v pomalém stmívání čekám – zatančí dnes plís-
kavice strakatá? Tam za vodou je Hoste, vrapatý
vlys nekonečna trčící z oceánu jak ztracený kos-
mický koráb, v dálce, až k Hornu rozlézá se zlatá
pára, a ty vlnadné boky antarktické bárky, která
k němu míří. Kdysi drsný arest pro hrdlořezy i po-
litické avanturisty ze severu teď voní hovězím
a dobrou myslí. Nad žářištěm blýská se v ruce
zarostlého kuchaře ostrá čepel, krvavé pláty ples-
kavě padají na hliněný talíř. Večer co večer krav-
ský hřbet. Ech.

Mířit, mířit, Pablo, mířit stále na jih. Za světlem
a povětrím, na pustou pláž s kobercem černo-
modrých lastur. Ve starém rezavém sudu živit
oheň žilnatými větvemi pabuku, bafnout z fajfky,
ustlat si v prkenné boudě na Ptačím ostrově, pod
polštářem neklidný tep moře. Proč to neumím
nafurt? Ale copak bych dokázal jediným cvaknu-
tím zubů zbavit barana žláz, jako to dělal Coloane.

Pablo, jsme lovci věčných gest a výjevů:
v ošarpané přístavní krčmě dychtivá a kyprá malá
dívka s jednou rukou v hustých vlasech jako ta
z mořské pěny zrozená ujídá z kouřící mísy manio-
ku. Hrbáč s jiskřivým pohledem veselých očí lač-
ně loká quilmeské černé pivo, z puklého džbánu se
řine hustý mok. Od mola odrazila bachratá šalupa,
píšťala kvílí, až tulení rypáčky polekaně mizí v hli-
novaté vodě. Nasliním prst a hrábnu do barevného
větru: ještě to chvíli vydrží.

Posílám závěj pozdravů.

René

Ushuaia, Tierra del Fuego, Fin del Mundo, únor 2006

poezie • próza • kritiky • recenze

Křížova 3, 603 00 Brno
redakce.weles@centrum.cz
<http://www.welesrevue.cz>

Obsah:

úvodník

René Kočík: Letní dopis na zimní
Bystřičku V. ___2

poezie

Oldřich Kutra: *** ___21

Jakub Chrobák: Rodná noc ___22

próza

Simona Šípová: Hlava plená
hlúpostami ___12_15

Pavel Ludvík: Letní siesta ___23_25

Mirka Langerová: Večerní melanco-
lie ___25

překlad

Jerzy Cwaliński: *** ___18_19

Adin Ljuca: Mlynář ___20

Vjačeslav Kryžanovskij: *** ___20

comics

Michal Jareš: ___16_17

rozhovor

Jakub Chrobák: Rozhovor s Liborem
Knězkem ___4_9

jen tak

Jakub Chrobák: ___22

recenze

Jakub Grombír: Zpověď dítěte svého
věku ___26_28

Milan Orálek: Orel much lapá ___28_31

z archivu

Dalibor Malina: ___30_31

Kontaktní adresy:

Pavel Kotrla
Bystřička 267

756 24

<http://kotrla.com>

pkotrla@atlas.cz

Knihkupectví Malina

Dolní náměstí 344

755 01 Vsetín

tel.: 571 419 531

knihkup@vsnet.cz

TEXTY, literární čtvrtletník, číslo 41, ročník XI.,
šéfredaktor: Pavel Kotrla, vydavatel: Knihkupectví Malina,
redakce: Jiří Hrabal, Jakub Chrobák, René Kočík, Dalibor
Malina, Milan Orálek, Martin Škabraha; registrace MK ČR E
13264, internetová adresa: <http://www.inext.cz/texty>
Nevyžádané texty nevracíme ani nelektorujeme.

ROZHOVOR S LIBOREM KNĚZKEM

S doktorem Knězkem jsme se sešli u něj ve Frenštátě pod Radhoštěm, v jeho malé pracovně. Měl jsem připravenou řadu závažných a klíčových otázek, které jsem ale – a myslím, že naštěstí – nepoužil. Ukázalo se totiž, že to, co se tehdy ve Frenštátě odehrávalo, nebyl rozhovor, ale otevřený a spuštěný hovor. Stavidla paměti se otevřela a tryskaly z nich trsy zdánlivě nesouvisejících vzpomínek. Bylo to půvabné. Snad se něco z toho půvabu přeneslo i do těchto řádek...

Vy jste studoval v Praze u Václava Černého a Jana Mukařovského, byl jste v kontaktu s mnoha básníky, a přece jste odešel do Bratislavy a nakonec jste zakotvil ve Frenštátě. Jak se to všecko seběhlo?

První věc, kterou musím říct, je, že moje orientace byla ovlivněna tím, že jsem vyrůstal mezi obrazy a knihami. Obrazy malovala maminka, otec měl knihovnu s desetitisíci svazky, odebíral všechny knihy Družstevní práce, a to bylo nějaké nakladatelství! Dalších deset tisíc měl strýc, ten zas odebíral Evropský literární klub. Obě ty knihovny sloužily dokonce nejen jejich kolegům učitelům, ale i žákům. A mezi těmi žáky byl třeba Četyna, který dokonce, protože neměl stroj, přepisoval u mého otce své první literární příspěvky. Tedy to moje prostředí bylo od počátku literární. A nejen ze strany otce. Matka měla moc ráda knihy, udělala taky několik ex-librisů. Otec odebíral klasiku, moderní literaturu, ale i bibliofilie.

A já jsem měl ještě jedno veliké štěstí. Němci nám na Vánoce 1940 zavřeli gympl, tak jsme museli pokračovat ve Valašském Meziříčí. Když bylo gymnázium na podzim 1945 obnoveno, nebyl dostatek studentů, tak nás do sexty chodilo deset, do oktávy dokonce jenom osm. A tak se člověk musel pořád učit a být připravený. Zkrátka, když jsem potom přišel do Prahy na vysokou, ani jsem moc číst nemusel a hlavně jsem si ani neuvědomoval, že bych přicházel z nějaké periférie nekulturní, naopak.

Ale přece jen to pro Vás musela být změna...

Ale to zase ano. Já jsem nastoupil v roce 1948 a zapsal jsem si Srovnávací dějiny světové literatury u Václava Černého a jako druhou věc francouzštinu. Maminka totiž byla ve 20. letech žačkou Françoise Kupky, Francii a fran-

couzštinu milovala a od nejtělejšího dětství mě ji učila. Jenže nám pedagog zprotivil starou francouzštinu a zapsal jsem si raději estetiku u profesora Mukařovského.

Francouzštinu jsem pak používal v organizačním výboru 1. festivalu mládeže, který se konal, tuším, v roce 1946 v Praze a já jsem tam vyfasoval právě francouzsky mluvící skupinky. Tak jsem byl s Francouzy v Rakovníku, to bylo hnutí „Do větru“ – Au vent!, s jinou skupinkou, která pocházela z Alžíru, jsme zase byli ve Františkových Lázních.

Když jsem jel v roce 1969 na studijní pobyt do Paříže, fotil jsem tam ta místa, o kterých mi maminka vypravovala a která chtěla znova vidět a chtěla vědět, jak vypadají po čtyřiceti letech. Jenomže když jsem tam přijel, oni mi na letišti poslali Rusku. A já hned na ně, že děkuju, že ale Rusku nechcu, protože jsem tam nepříjel mluvit rusky, ale vylepšit si francouzštinu. Měl jsem tam být tři týdny. A první, co mně dali, byl průkaz do všech muzeí i do Louvru a v jeho sousedství mě dokonce ubytovali. A jak jsem se tak procházel tou Paříží a fotil mamince ta místa, která si pamatovala, najednou jsem se přimotal k verbuňku cizinecké legie. Ale naštěstí jsem to rychle poznal a utekl, oni měli tehdy takové zvláštní verbířské metody...

Jenomže když už jsem měl odjíždět, nastupoval nový atašé, se kterým jsem se znal z Bratislavy a ten mě přemluvil, abych tam ještě chvíli zůstal. Já jsem to udělal, vyběhal jsem spolu s ním všechny papíry a zjistil, že byrokracie je i ve Francii obrovská.

Nakonec jsem zůstal ještě pár dní. Jenomže když jsem se vrátil, žena si mě tak divně prohlížela, byla jak v šoku – on jí jeden blbec z ministerstva řekl, že jsem tam zůstal. Aj taková umění být lidi...

Ano, ale Vy jste mluvil o přednáškách u Černého, o Praze.

No, já už ve škole jsem čile korespondoval. Psal jsem Halasovi, Píšovi, Šrámkovi – no, vlastně jsem jim posílal svoje sbírky milostných veršů. Oni odpovídali, asi nejvstřícnější byl Šrámek.

Ale tu korespondenci jste vždycky začínal vy?

Ano. Já jsem jim to prostě poslal, ať řeknou, co si myslí. Jak říkám, nejradši jsem měl dopisy od Šrámka, protože jsem si ho jako básníka vážil nejvíc. Ale zajímavé je, že pokud jde o moji lyrickou poému Stín máje, spíš v tom viděli Nezvala a Holana, než Šrámka. Je pravda, že já jsem taky miloval Terezku Planetovou. Psal mi

i Kamil Bednář, se kterým jsem se později dost přátelil.

A co ten Černý?

Já jsem věděl, že Černý si na Šrámka nepotrpí. Ale já jsem šel za ním do bytu, abych ho pro Šrámka získal. Ale on uznával tak ze staré české literatury Mastičkáře a z nové Vančuru. Mně to bylo jasnější, když jsem si přečetl jeho *Essai sur la titanisme*. Nicméně Černý si ten můj výstup zapamatoval, a dokonce mě milostivě jako studenta 1. ročníku vzal k sobě do semináře.

A tam já jsem zažil ty jeho spory s Grebeníčkovou, Grygarem a dalšími. Učil zrovna „Taine a jeho škola.“ Oni s ním nesouhlasili, ale on jim taky nedal nic lacino. Tak si to pamatuju: jak stojí na vyvýšené katedře, silně kouří a najednou řekne: „V této věci si marxismus nechává zadní dvířka otevřená!“ Byl to člověk snad až příliš sarkastický. Považoval se za jediného nástupce Šaldy. A moc lidí si pohněval i těmi svými paměťmi, ve kterých ostře a zbytečně soudí některé lidi.

A co Jan Mukařovský a zejména jeho žáci, byli někteří z nich i Vašimi spolužáky?

Mým nejlepším kamarádem byl Milan Jankovič. Dokonce když jsem se stěhoval z koleje, nechal jsem mu tam svou knihovničku, myslím tím kus nábytku, tak ji možná ještě má. Ale hlavně my jsme tehdy samozřejmě studovali u Mukařovského a ten také bazíroval na přesných naučených definicích. Mě biflování nebavilo, a tak když mě Mukařovský zkoušel, byl to pro mě problém. Že jsem zkoušky udělal, za to dodneška vděčím Milanu Jankovičovi, který mi s tím drilem pomáhal. A ještě taky za ty udělané zkoušky vděčím Ervínu Hrychovi, se kterým jsme se taky učili a měli jsme takovou zajímavou metodu. Byli jsme u něho na balkóně a stříleli jako do terče na rozvěšené otázky, a kdo kterou trefil, tak musel hned začít odpovídat... A to je zajímavé, že jsem to eště nikomu nevykládal, až teď Vám...

My jsme potom s Milanem dělali i několik věcí společně. Třeba když se připravovaly Šrámkovy spisy, a já jsem to s paní Šrámkovou redigoval a doslovy jsme psali s Milanem spolu. To víte, že jsme přitom někdy sedli na Vikárku, ale že bychom se zpili, to nevím, ale někdy jsme dost dobrodružně psali, aby knížka mohla vyjít. Tak třeba *Měsíc nad řekou* – tam jsme vymysleli, že Šrámek tu vlastně řeší společenský problém vztahu mezi mládím a stářím. No a aj takové divoké nápady se tam do těch doslovů dostávaly...

Ale ještě ke Šrámkovi. Chodil jsem k němu do bytu, protože on odmítal vůbec vycházet poté, co viděl v nějakém kině Hitlera. Byl jsem posledním z mladých, kteří ho navštěvovali. Vyhledal jsem ve starých časopisech jeho anarchistické básně. Šrámek se divil, ale říkával: Když vás to baví... A byly tam některé opravdu kouzelné verše, třeba: „Slečny mají jarní šaty./ Pokropili ulici./ A mně je tak velmi smutno/ po včerejší opici.“ A takové podobné verše tam byly. Někdy na začátku 50. let se potom díky Kamilu Resslerovi – předsedovi spolku bibliofilů – podařilo ty anarchistické Šrámkovy básně u Ládi Fikara ve Spisovateli vydat. Rok si nepamatuju, ale jmenovalo se to V boj!

No a když Šrámek zemřel, tak se paní Šrámková bála, že jí do bytu někoho nastěhují, tak mě pozvala, jestli tam nechci bydlet. Já na to, že se přestěhuju, ale že musíme vybudovat jeho archív.

Já jsem si Šrámkova skoro přivlastnil a když Krška točil v Písku Stříbrný vítr, tak já jsem se tam rozjel mu vysvětlovat, že ve scénáři se odchýlil od knihy. A když E. F. Burian uvedl jeho Hagenbeka, udělal si závěr podle svého a já zas za ním, že to není Šrámek.

A dali na Vás?

Ale kdepak! Jde jenom o to, že jsem tam šel. To já jsem dělal vždycky. Tak jsme jednou byli se Svatoplukem Horečkovým v Poděbradech. No a na kolonádě jsme potkali Zdeňka Nejedlého. Tehdy vycházela v Mladé frontě edice klasiků a já jsem měl rád Heyduka. A tak jsem z Heyduka pro tu edici udělal výbor a oni řekli, že to není autor, kterého by jim schválili. A tak já jsem ho zastavil a zeptal se ho, jako ministra, který k tomu má co mluvit, proč by Heyduk nemohl v té edici vyjít. Nakonec vyšel můj výběr až v 80. letech v Českých Budějovicích.

Ostatně, Vaše redakční a editorská práce, to nebyl jenom Šrámek....

No ano. Později jsem se dostal k přípravě trojsvazkové reedice avantgardního slovenského časopisu DAV. Tehdy se ani nevědělo, kolik čísel vlastně vyšlo. Já jsem to tedy v cenzurním archívu postupně dával dohromady, podařilo se mi sehnat i necenzurované texty z první republiky. No a Laco Novomeský mi k tomu napísal predslov. Vyšlo to v roce 1963 a tu edici si nemohl koupit každý, jenom instituce. No a když potom v druhé polovině šedesátých let byl DAV v kurzu, představte si, že ti, kteří o něm nejvíc mluvili, si na moji práci ani nevzpomněli! Ale Laco

Novomeský mi při přípravě té edice moc pomáhal, hlavně v luštění pseudonymů. No a když on se pak vrátil z vězení, tak ti, kteří mu nejvíc ublížili, ho pak halasně vítali a mně říkali, co že se to chcu k němu vetřít! Ale co, já jsem věděl a on taky...

Tak mě napadá, možná je to moc jednoduchá spojnice, jestli Vás z Prahy a potom z Bratislavy vlastně nevystřnadily ty ostré lokty. Já někdy aspoň podobné pocity mívám a docela Vám rozumím. Ten návrat sem, mezi klidné kopce...

Ale to zase ne. Já mám pořád před očima Seiferta, když teď tak o tom mluvím a trochu jsem se rozčílil. Když se ho dcera ptala, proč nepíše i o těch zlých, krutých věcech, on vždycky odpovídal, že co bylo škaredé, to netřeba vzpomínat. To vím, protože jsme s jeho dcerou v kontaktu. No aj já jsem pak v 90. letech dostal jakousi složku, ve které jsem zjistil věci, které jsem snad ani vědět nechtěl, ale to nechme.

To spíš bylo zajímavé, že když jsem měl o někom psát, musel jsem za ním a po jeho stopách. Když jsem psal o Jilemnickém, dokonce jsem našel jeho první lásku, která ale byla celá červená, když jsem ji vypátral a řekl, že jí Jilemnický věnoval 99 koní bílých. No a když jsem nakladatelství Jilemnického odevzdal, tak chtěli Olbrachta a Majerovou.

A Vy zas po stopách...

Ano. Ale to Vám řeknu. Starosta Semil nejnověji prosadil, že Olbrachtovi odebrali čestné občanství za to, že pokryteckým způsobem propagoval bolševismus! A ten starosta přitom na Olbrachtovi vyštudoval! Disertační práci dokonce o Olbrachtovi napsal!

To jsou jistě věci, které by stačily na další rozhovor, ale já se teď pokusím naši řeč stočit jinak. Co Vy a regionální kultura? Uznáváte vůbec ten pojem a rozumíte mu? Já totiž mu nerozumím...

Já ho hlavně moc nepoužívám. V každém regionu jsou přece lidi, kteří mají talent a vyniknou, pak je pár lidí průměrných a jsou samozřejmě i mnozí ti, co jsou hluboko pod ním. Ale rozpoznat je, to záleží na kulturnosti daného prostředí, jestli chcete, regionu.

Když já jsem třeba začal s tím mapováním Frenštátska a Beskyd ve druhé polovině 90. let, setkával jsem se s nepochopením – proč já vlastně takové věci dělám? Ale já jsem tomu vůbec nerozuměl. Protože za prvé – Četyna. Ať je to jak chce, aj dneska je to přece čtené. Tu sílu

si zachoval. Hlavně ty jeho Besedy na staré valše.

Druhý autor, o kterém jsem psal, byl Josef Strnadel. A ten přece svými lyrickými prózami patří do celonárodního kontextu.

Třetí věc, to byl takový výbor. Halas a hlavně Seifert. No a jeho frenštátské balady – o tom snad nikdo nebude říkat, že jsou věci regionální, okrajovou. Další – František Horečka – vždyť jeho pohádky vycházely v Albatrosu! Poslední hotová věc, to je ten můj Kalus – už jako tkadlec zaujal verši v Lumíru. A vážily si ho osobnosti jako Svatopluk Čech, J. V. Sládek, Růžena Svobodová a mnozí další, tak jakýpak regionalismus?

No a poslední věc, na které pracuju, je Jan Drozd – vždyť když vyšly v exilu pod pseudonymem Jan Pastor jeho Emauzy, mluvilo se o něm jako o jednom z nejzajímavějších českých prozaiků.

Tomu rozumím. Mně se totiž někdy zdá, že do jakési společné skupiny regionálních autorů patří všichni, které neznají v Praze a dalších metropolích...

No, já jsem už zažil jednu takovou satisfakci. Jedna literární historička se mi nedávno omluvila, že zpočátku tu moji práci pokládala za něco zbytečného a podřadného a teď sama zjišťuje, že by si o této části literatury měla udělat pravdivější obrázek. A to je dobře.

A poslední otázka. Víím, že se chystá Vaše knížka jiného rázu. Satirické verše to budou...

Ano, já jsem k tomu přišel tak. Budu mít 77 roků a to je pro mě takové magické číslo. Říkal jsem si, jak si to připomenout. A pak jsem si vzpomněl na ty svoje dávno zapomenuté satiry. Před pár lety mi vzpomínku na ně oživil jeden pořad, co se dělal v Opavě a jmenovalo se to Všichni krásní blázni, a tam se některé ty moje satiry četly. A tak jsem si to sám vydal, jako takové připomenutí.

No co, už nejsem nejmladší, což jsem si ostatně uvědomil teď v Novém Jičíně. Seděl jsem tam v archívu a tak jsem se do těch listin zahrabal, že jsem málem propásl autobus. Zadíívám se na hodinky a – za 18 minut mi to jelo. Tak jsem honem sbalil svoje věci a přes celý Jičín na autobus. A stihl jsem to za 15 minut! Jenomže mně teď oteklo koleno a hrozně to bolí. Už si prostě budu muset hlídat čas...

Ptal se Jakub Chrobák

HOFMANN SE DVĚMA „N“ A SCHNEIDERKA

Dalibor Malina

V září uplyne 100 let od narození jednoho ze čtyř malířů ze Soláně, kteří nevysoký kopec nad Velkými Karlovicemi proslavili. Přivedli, či lépe přiváděli tam od 30 let minulého století i kus Evropy s výtvarným uměním, které se rozpínalo do prostoru s velkou vervou a vyvolávalo upřímný a zcela mimořádný ohlas i ve veřejnosti. K Hofmanovu jubileu vyjde koncem roku v nakladatelství Dalibora Maliny ve Vsetíně vzpomínková kniha na tohoto malíře pod názvem Krajiny života Karla Hofmana. Ukázka, kterou předkládáme čtenářům Textů, je z kapitoly Soláň.

—dm—

S odstupem času míváme tendenci vztahy mezi umělci dotvářet v harmonické, bezproblémové, bezkonfliktní, idylicky vyhlížející příběhy. Ano, malíři ze Soláně se navštěvovali, debatovali a polemizovali, bavili se. Jejich vztahy však procházely obdobími, ve kterých převažovalo niterné porozumění, střídala je však období napětí i jisté konkurenční podezřavosti. Méně harmonické časy byly spjaty s jejich rozdílnými možnostmi společenských a uměleckých kontaktů, rozdílnou mírou nezbytné informovanosti o změnách a tendencích v činnosti Českého fondu výtvarných umění a jeho prodejní organizaci Díle, a samozřejmě s klimatem politickým, ostře diferencujícím loajální umělce od vzdorných individualit. Malíř Schneiderka s Hofmanem byli přátelé (nepřátelství by sotva vyústilo po Schneiderkově smrti k rozhodnutí rodiny prodat dům s ateliérem na Soláni Karlu Hofmanovi), jejich vztah byl však provázen trvalým, a nutno dodat, že neskrývaným napětím, pramenícím z rozdílnosti povah a vztahu k celé umělecké obci a institucím, které ji reprezentovaly. Hofman v době, kdy už Schneiderka zcela zdomácněl na Soláni, žil intenzivním společenským a uměleckým životem ve Zlíně a později v Uherském Hradišti a zapojoval se do činnosti struktur uměleckých spolků a Fondu. Schneiderka žil na Soláni, pokud se týká přímých uměleckých kontaktů, poměrně osaměle. Ač byl také členem Českého fondu výtvarných umění, dráždil svou ironií a přímostí jeho představitele. Ti pak Schneiderko-

vu přítomnost nevyhledávali, což s sebou neslo i důsledky existenční. Dokládá to jeden z dopisů z dochované vzájemné korespondence, který Schneiderka napsal Hofmanovi v květnu roku 1955:

Milý Karle Hofmanne, (Schneiderka psal zatvrzele v Hofmanově jméně nesprávně dvě „n“ – pozn aut.)

pěkný pozdrav z hor, div ne zasněžených. Temperatura se drží kolem nuly a včera 2x sněžilo, přitom jsou stále kalné a chladné větry, takže i ta nádeničina, kterou od jara do zimy mám, se dělá špatně.

Ruce mám oteklé, protože jsem na tu rozlohu sám a musím odnést v koších metrůky kamene, který každý rok přes zimu narostl.

Předjaří a jaro nezachytil jsem malířsky, anžto nemám za 30 let výtvarného života poprvé v roce 1955 ani trochu materiálu.

Držel jsem se od roku 1948 hrdinsky, ale teď se nestydím přiznat, že jsem v koncích, ovšem tomu nejsem vinen já, ale doba.

Je dobré, anebo pěkné, dělat ze sebe proletáře a straníka, jak to dělá Kr., když to nese milionky. Hospodářská výstava mu vynesla, jak pravil Fu., 3 mil.+ titul a kolik mu vynesla zase spartakiáda. Charakter za každého režimu dost.

Do práce pro Fond jsem se nedal, nedostal jsem směrnice ani peníze, ačkoliv dnes je je 18. máje a já nic nemaje.

Tož mezi deštěm a sněžením hrabu kamení, spravuju plot a řežu drva atd.

Kolikrát si vzpomínám na ty, kteří si to špacírují po městech a tu a tam si odskočí na deci a chlebiček, jak já tu bídne, ale chlapecky žiji.

Připadám si jako Jugoslávci, kteří jediní ze všech Slovanů mají čest a charakter, a mám takové přísloví – duj větře, však na chlapa duješ.

Sachrovi se minulý týden odstěhovali velmi pilně do Vizovic na nějakou hospodu, a tady máme staršího člověka s rodinou velmi početnou (jde o střídání vedoucích na chatě Soláň, kterou malíři také často navštěvovali – pozn. aut.) Já na chatu jdu jenom pro poštu a tož zatím nevím nic bližšího.

V Hradišti je asi teplo a jste zdraví doufám a dej to Bůh.

Pěkně Vás všechny pozdravuji. Tvůj

Al.Schneiderka

SIMONA ŠÍPOVÁ

Hlava plnená hlúpostami

Ak existuje niekde na tomto svete raj, mne sa určite nikdy nepodarí nájsť ho. Raj je plný šťastia, a to som zatiaľ nevidela nikde. Akoby som aj mohla, mne sú všetky dvere zatvorené. Mám svoje bezvýznamné miestečko na tomto svete, z ktorého sa pravdepodobne nikdy nedostanem. Vlastne ani nemám čas rozmýšľať nad tým, ako sa z neho dostať. Napríklad dnes. Dá sa v zime premýšľať? Ráno som ešte za tmy vyšla do toho mrazu. Kým som sa dovalila na železničnú stanicu, takmer mi odpadla hlava. A ešte si idem v sukni. Chcem spraviť dojem na našu španielčinárku. A nie som v tom sama.

Na skúšku prídeme všetky v sukniach. Jane bolo zima, tak si ju nesie v kabelke. Musíme predsa zapôsobiť. Keď si tak spätne spomínam na ten deň, v podstate sa to nepodarilo ani jednej z nás.

Zišli sme sa tu len dievčatá. Napísali sme sa na prvý termín, aby sme to mali z krku a mohli sa plne oddať teórii literatúry. Je to odporný predmet pre človeka, ktorý má literatúru rád. Vezme vám to všetky ideály.

Helena, jediné dievča na tejto škole, s ktorým sa dá rozprávať o všetkom, mi po tisíci druhý raz oznamuje, že to vzdáva. Poviem jej na to, že bojovať sa musí. Sama tomu neverím, ale tieto frázovité lži niekedy zdvihnú náladu. A ona mi odpovie, že nemusí. Že je lepšie nechať sa len tak unášať bojom druhých. Asi pre toto ju mám tak rada.

Všetky baby sa zhodli na tom, že Vianoce boli príšerné a Silvester nudný. Teda nie úplne, ale mohlo to byť aj lepšie. Ja som radšej mlčala, lebo som im nechcela zobrať chuť do života mojimi zážitkami.

Po vyhodení z aj tak nedôležitej skúšky sme šli každá domov. Žiadna kolektívna kávačka ako v televíznom seriáli. V reálnom živote sa každý ponáhľa domov. Lebo tam si môže robiť, čo chce. Ja som vo svojich dvadsiatich rokoch ešte neprišla na to, čo chcem robiť, a tak doma nerobím nič. Ležím na gauči, pozerám nejakú stupidnosť v telke a čakám na Eda. Môjho priateľa.

Chvíľu je to fajn. Rozprávame si trápny štýlom, čo sme dnes zažili. V skutočnosti ani ja ani on sme nič nezažili, ale prezentujeme svoj nudný deň tak, aby vyzeral zábavnejší ako deň toho druhého. Ťažko pochopiteľná veta, ale robí to každý. Keby nie, všetci ľudia by mlčali.

Chvíľu je to fajn. Kým sa nepomilujeme. Milujeme sa, aj keď sa mi dnes vôbec nechce. Pretože nemá zmysel odporovať. Vyzeralo by to asi takto: Áno, ja to chápem. Nemusíme sa milovať, keď nechceš. To sa stáva. To je normálne. Jasné. Môžeme sa rozprávať. Tak by sme sa takých desať minút rozprávali a potom by to bolo takto: Tebe to vôbec nechýba? Ja viem, že ma už nemiluješ. Hnusím sa ti, však? Tak ja už pôjdem. Keď na mňa budeš mať náladu, zavolaj. Ale nezaručujem ti, že to zdvihnem. Alebo druhý variant: Máš 20 rokov a chuť na sex dvakrát do mesiaca. Podľa mňa to nie je normálne. Mala by si sa liečiť. Zíjdem s tebou k sexuológovi. Ale aj tak viem, že chyba je vo mne.

A tak sa milujeme. Dokonca je to chvíľu príjemné. Kým ma to natriasanie neprestane baviť. Snažím sa tú ľahostajnosť skryť, aby zo mňa nebol sklamaný. Ale Edo zo mňa nie je nikdy sklamaný. Ja som zo seba sklamaná. Nerozumiem si. Z vášne prechádzam do stavu apatie. Keď si len predstavím, že sa bozkávame, je mi na vracanie. Zdá sa mi to také nechutné... V takýchto chvíľach sa vždy otočím. Vyzerá to sexy a vôbec na to nemusím myslieť. Myslím na zajtrajšok. Čo si asi oblečiem? V žiadnom prípade si zo mňa neberte príklad.

V stredu večer som pozvala svoje kamarátky na pivo s borovičkou. Mala som nedávno narodeniny a ešte sme nemali čas si niekam vyraziť. Máme taký zvyk. Keď má jedna z nás štyroch sviatok, pozve tie ostatné a ideme si vyhodiť z kopýtka. Hoci v stredu sa ťažko vyhadzuje z kopýtka.

Cestou domov pešo z druhého konca mesta som osamelo premýšľala. Najlepšie je premýšľať osamote. Keď začnem premýšľať v spoločnosti, všetci si pomyslia, že som nudná a neznesiteľná. A prišla som k takémuto záveru: S Edom nemôžeme byť šťastní. Ak nám to dlhší čas kľape, Edo vždy povie alebo urobí čosi, čoho sa chytím a vytočím ma to do nepríčetnosti. Väčšinou navrhnem rozchod, aj keď to tak v skutočnosti nemyslím. On mi začne oponovať, čím vo mne len silnie odhodlanie skončiť to. Konanie v návale hnevu je skrátka moje. Nemôžem za svoju prchkosť... Vlastne môžem. Krmím ju v sebe. Som vzťahová masochistka.

Ráno sa budím s boľavou hlavou, stresom z toho, že sa musím učiť a nemám už ani na cigarety.

Idem do mesta. Kúpiť si čapicu, nech sa už v tomto mraze nemusím obávať, že „stratím hlavu“. Kráčam si tak ulicou s arogantným výrazom

na tvári a snažím sa nevšímať si okoloidúcich. Ale nemôžem byť úplne odosobnená od okolitého sveta. Bojím sa, že mi tvár zasiahne nejaká poletujúca igelitka alebo to do mňa napáli holub – samovrah. Tá dnešná doba!

Cestou z obchodu (s čapicou na hlave) mi napadajú rôzne verzie obávanéj skúšky. Ak nebudem vedieť odpovedať, poviem napríklad, že som tichý typ. Alebo že mám priveľmi navreté hlasivky a bolí ma, keď rozprávam. Alebo... Už mi vlastne nič nenapadlo.

Mám ešte tri noci na vtláčenie si pár stoviek strán do hlavy. Edo ma volá von odreagovať sa, mne sa nikam nechce, on mi povie, že som pesimistka a urazený mi položí. Áno, som pesimistka. Neviem, prečo má tak veľa ľudí problém prijať túto skutočnosť. Všetci chcú byť optimisti. U mňa je to asi takto: Striedajú sa mi obdobia totálneho pesimizmu a predstieraného optimizmu. Musím uznať, že herečka som dobrá. Niekedy uverím aj sama sebe. Nie náhodou sú všetci ochotníci optimisti. Hrajú to. Ale ja som im to nezožrala.

Edo mi to často vyčíta. Že som neveriaca. Nie len voči ľuďom, neoslovila ma ani žiadna viera. Ani viera v seba. Plus k tomu mám ešte odpornú povahu. Som stále nervózna, som vznetlivá a často svoje konanie ľutujem. A viem, že sa nič nedá vrátiť. Nie som typ človeka, ktorého keď niečo trápi, ulaví si. Ja to nedokážem. Nepomôže mi, keď svoje trápenie vykričím, vykopem, ani keď sa s ním niekomu zdôverím. Namiesto toho v sebe bolesť dusím. A ona sa väčšinou sama postaví kamsi dozadu. Z dohľadu. Alebo nastane explózia emócií. Zvyčajne si to odtrpí Edo. Už si na to zvykol.

Tri dni mám tráviť učením. Tri dni trávim relaxom. No jasné, že si do hlavy vtĺkam aj vedomosti, ale potom si zapálím jointa a spoľahlivo si z hlavy vymažem všetky prebytočné informácie. Keď to takto pôjde ďalej, stane sa zo mňa taký „prostý človečik“. Nevadí, za ten pocit nezávislosti to stojí. Váľam sa v posteli, napchávam sa jedlom, ktoré by som za normálnych okolností do úst nedala a schválne vyhľadávam prízemné seriály. Nena-máham si mozog náročným dejom a „neriešiteľné problémy dokonalých hrdinov“ mi sú smiešne. Asi sa dám na herectvo. Alebo na réžiu. Keď môže byť trhákom film, kde ľudí škrtí sprchovacia hadica, čo by potom boli sfilmované pochody v mojej hlave?

Nastal deň tretí. Prekonám žalúdočné ťažkosti a na stanici sa stretnem s Helenou a Stelou. Stela je neuveriteľne zaostalá žena. Trvá večnosť, kým zo seba vysúka zmysluplnú vetu. Cestu vlakom si

s Helenou krátko vtipkovaním. Robíme si srandu zo všetkého. Priznávam, že zbožňujem čierny humor. Stela sa pretvaruje, že sa učí. Nechápem, prečo to robí aj pred nami.

V škole sú všetci akýsi siví. To bude tou hnusnou sivou Bratislavou. Celkom ma upokojuje, že medzi nami nie je žiadna hviezda. Myslím tým superšprta alebo superšprtka, miláčikov profesorov, terče závidi a ľútosť. Zišla sa tu skupinka normálnych ľudí. Pesimistov. Alebo realistov? Všetci sem prišli s tým, že majú nulovú šancu. Tak načo prišli? Ale veď to je jasné, že nádej umiera posledná. Preto som tu.

Aby som sa dostala do druhého levelu, musím zvládnuť prvý. Test. Vravím si, myslí ty koza! Aj by som myslela, ale nemám čím. A preto ma udiví, že som sa dostala do druhého levelu. Stela nie, hehe, nemala sa pretvarovať. Premýšľam, ako to zvládnuť.

Keby sa tak škola dala platiť sexom...

Druhý level je náročnejší v tom, že musím vydržať istý čas hladieť na profesorovu kapustnú hlavu. Úloha je ťažká, misia mimoriadne náročná, ale nie nespiteľná. Len treba správne odhadnúť situáciu, použiť vhodný pohľad a je to.

Keď sa za mnou zatvoria dvere kabinetu, odhodlanie zvíťaziť zostane za nimi. Po položenej otázke zatato mlčím. Môj šedivý profesor kýve svojou hustou hrivou. Položí druhú otázku. Nevie sa vyjadriť. Zapicháva do mňa svoje čierne očka. Vyzerá to tak, že ho snáď aj prehovorím. „Ale to písmo! Keby ste mali aspoň úhľadné písmo!“ „Ja viem, škrabopis. Ale niekde som čítala, že škaredé písmo značí inteligenta. No, asi to bola tlačová chyba.“ Toto ho dorazilo a poslal ma preč. Našťastie so známku v indexe. Tak, a máme to za sebou. Určite ani on nemal záujem vidieť moju „sympatickú“, záujmom prekypujúcu tvár znovu.

Zvládla som najťažšiu skúšku. Mnoho spolužiakov mi závidí. Mala by som na seba byť hrdá. Byť šťastná. Ale necítim nič. Nič.

Šťastie závisí od človeka. Šťastní ľudia sú šťastní, pretože chcú byť šťastní. Vedia, ako na to. Sú o tom presvedčení a s radosťou o tom presvedčajú svoje okolie. A to je ubíjajúce. Preto je medzi nami toľko samovrahov. Majú ich na svedomí takíto šťastlivci. Ja chcem mať svedomie čisté.

hoolh123

Simona Šípová (20 let), studentka literatury na FF Univerzity Komenského v Bratislave, tato povídka získala 2. místo v soutěži Literární květen.

...JSEM KOMPAKTNÍ DISK S
HLASEM UMBERTA E., KTERÉHO
ZNAĚTE JAKO AUTORA KNIHY
"DOMINANTNÍ AKTANT OČIMA
DÍTĚTE U SANKOFFA"

(1)

UMBERTO E. SE VYDAL DO
SVĚTA VYŘEŠIT S KONEČNOU
PLATNOSTÍ TZV. ŠIFRU MR.
LEONARDA

(2)

VZHLEDEM K JEHO SCHOPNOSTEM
JE JASNÉ, ŽE SE VYVARUJE
VŠECH ALBÍNŮ A TEMPLÁŘŮ...

© Michal Jareš

(3)

... KAŽDOPÁDNĚ TU PRO
VAŠ ZANECHAL NAŠLEDUJÍCÍ
VZKAZ:

" JAK TO MYSLÍTE, PANE BROWNE? "

NE, PROMIŇTE... I KOMPAKTY
MAJÍ SVÉ DNY... TEDY TENTO

VZKAZ:

(4

" JSEM POZVAŇ NA NĚJAKOU
" UZAVŘENOU VEČERĚI. "

(5

" VZHLEDEM K TOMU, ŽE MĚ
TU NIKDO NEZNA', MOHU DAT
PRŮCHOD SVÉ TRANSVESTII. "

DOKLČOVÁNÍ PRŮSTĚ / 6

JERZY CWALIŃSKI

Podzimní beseda

Je v nás všeho plno:
výživného ovoce pro zdraví
hrdinských stromů na stráži
rozhovorů ohníčků
A my ještě
otevíráme zásobník s pamětí
dat, míst, názvů a osob
sedíme v houpacích křeslech fantazie
my ještě živí
a vy jako živí
veselíme se
v srdci svítí hořící keř
zpívá pták který neodletěl
my na věky v bezpečí

Když čekáme na podzim

Já
tady
v teplých krajích
tak bílý a červený
neumím odpovědět
jak chutná
podzim
jak voní
mlha
babího léta
jak se ukládá ke spánku
trnitý hloh
jak v sýpkách
šustí obilná zrna

Když poznám
pravdu o rudém listí
zabaleném do soumraku
s čápem neodletím

Překvapení

Slunce s cigaretou žáru
v šatech z pýchy
přijelo vozem
jiskřivého jasu
pištění pneumatik
z mraků
sto koní si sedlo pod kapotu

Náhle vlhká tma
odpoledne

To nás podzim
navrátil

Víme totiž
že světelný hluk
nemá dobrý vliv
na kvašení zelí

Pořádky

Náhodou
jsem nahlédl do sebe sama
ke štěstí
mim stačí městečko s uličkami
mlha
bota, bouřky
zaprášené fotografie
tváře zasuté v paměti
účty, rady, splátky
reklamy a rány
volání o pomoc
ach
a
ona
jenom má
obalená teplem těla

Unavený uklízením
srovnávám se s tebou
a zůstávám
mužem

Nic

Za tiché noci přišlo nic
Za jasného dne nic vstalo
bolelo trápením
a naplňovalo touhou
Spoře oblečeno do třech písmen
tolik se chvělo zimou
i prázdňem
nenaplněné
ubohé a zbídačelé
jako uschlé srdce milence
Spadlo nic do moře nasycenosti
do plnosti do konce
do dna
Rozprostranilo se ale nic nerozvinulo
od lesa po lidské slzy
Až smíchem ze sytosti puklo

Z polštiny přeložil Libor Martinek

ADIN LJUCA

Mlynář

Už nemohu
ze vzpomínek přivolat hlas Jusufa mlynáře
Neumím ho oddělit od zurčení vody
a skřípotu mlýnského kamene

Pamatuju si jen obrazy:
do trávy odložené sedlo
sedlák rozvazuje pytel
kůň z řeky pije

Dřevěný mlýn se chvěje, ale obraz je jasný:
skrz otvůrky prosakují paprsky světla
a vlamují se do hlučné polotmy
v níž na mlynářovu čapku a zástěru
sype se měkký obilný prach

Zrní semleté v prach
A dny
Prach prachu
Slyším otcův hlas

Přeložil Jiří Hrabal.

Adin Ljuca (1966) – bosenský básník, prozaik a překladatel; narodil se v Maglaji v Bosně, v Sarajevu vystudoval slavistiku a knihovnictví; od r. 1993 žije v Praze a pracuje ve Slovanské knihovně. V češtině mu vyšly dvě knihy: básnická sbírka *Hidžra* (1998) a soubor povídek *Vytetované obrazy* (2005). Do bosenstiny přeložil knihu J. Štětiny *Století zázraků*.

VJAČESLAV KRYŽANOVSKIJ

Nedávno jsem četl jeden básnický almanach.
Co je na tom zajímavé.
Jestli se nad mými opusy někdo rozčiluje tolik,
(a já vím, že takoví jsou, znám i jejich příjmení)
jako mě tam některé přímo vytočily,
tak proč se nás – písčících – tolik urodilo?
No tak dobře.

Přeložil Jakub Grombář

Vjačeslav Kryžanovskij (1972), básník ze Sankt Petěrburgu

OLDŘICH KUTRA

...

Až s jitem lesklá ocel
na jetrocel padne
najdu tě
ranním kovem vlahou

...

z takových dnů
je nejhůř
když se mince
otočí pannou
a sladko už nezesládne
potom už jsou jen
dnové na dlani s ptáčetem
neopeřeným až k vyplašení

...

A když se nebe zavře
A když se ústa zavrou
když mlčí i knihy
je k nesnesení
nic
a z toho nesnesení
se třese

...

Ta rána
Vlk v tobě vije
Vino je chladné
a řízlé
Kohouta nedožije

Ta rána
Vlk v tobě zeje
Kdo nehem tě znamenal
A kdo tu vinu
dlaní neprolije

Oldřich Kutra, narozen 26. února 1983
v Uherském Hradišti; střední průmyslová
škola; Slezská univerzita v Opavě 4. roč. kni-
hovnictví, 1. roč. Česká literatura.

OBRÁCENÁ STRANA MĚSÍCE

<http://www.obracena-strana-mesice.cz/>

JEN TAK

Byl jsem při básni: jedno májové úterní poledne jsme vycházeli s Laďou Soldánem z restaurace Tiskárna v Opavě a proti nám se tyčily dvě překrásné dívčí nohy. Když se přiblížily k tomu bodu, ve kterém nám měly zmizet ze zorného úhlu, vzedmul se v Laďovi básník. Zastoupil těm nádherným dívčím nohám cestu a řekl jim: Slečno, slečno, ty Vaše nohy! Ale já už ne! Báseň se o ty nohy rozpleskla a chodí s nimi dodnes...

Byl jsem s básněmi: Petr Král píše verše. Ale! Když s nimi chvíli jste, hrozí vážné nebezpečí, že svět Vás začne znovu půvabně oslovovat, že bude vábivě svítit, že Vás bude vzrušovat. Zkusil jsem to – v zahradních restauracích trávím víc času, než je zdrávo, protože soumrak v pivu voní, ujíždějí mi vlaky, protože se znenadání zastavuju a hledím, nespím, protože mi v uších neodbytně zní hudba valící se tak jako vajíčko: zpočátku táhle, pak se ztopoří, rychle překulí a znova se vrátí do pomalého rytmu: „hřebík ve dřevě lavice jak čeká svou příležitost,/ chvíli/ kdy si o něj v pustině večera někdo natrhne šaty/ nebo kůži a dokončí tak kdovíjakou dávnou válku“ ... víc ve sbírce *Přesuny*.

Dotýkal jsem se básně: Andrejka, když se po dlouhém a táhlém převalování zklidní a usne, je překrásná. Tiše, opatrně nadzvedávám společnou peřinu, ještě se podívám po tmě pokoje, uličnický, aby nikdo neviděl... pak se dotknu požehnaného břicha. A – je tam!

Jakub Chrobák

JAKUB CHROBÁK

Rodná noc

Mojmíru Trávníčkovi

Sítem zábradlí
prorůstá měsíc
vábený bludičkami narcisů
a tříská bělobu
do pupenců
vykružujících
melodii hor.

PAVEL LUDVÍK

Letní siesta

Znovu je tu léto. Slunce, já a strom, pod kterým právě ležím, jsme se opět setkali v jedné přímce. Světlo spaluje prach z listů na vrcholu stromu a jeho pozůstatky odnáší vítr do trávy. Leskne se jako světlušky se sněhovými krystaly místo krovek. Voníš, ale taky mě škrábeš v očích.

Nikdy jsem nevěřil, že to potrvá tak dlouho. Snad každou vteřinu jsem toho chtěl nechat, prostě vstát a jít domů. Říkám domů, i když už nějakou dobu přesně nevím, co to slovo znamená. Je dokonce možné, že jsem to nevěděl nikdy, nebo že jsem přinejmenším nikdy žádný domov neměl. Předříkávám si to slovo v tanečním rytmu blýskavých hvězd, ale rozumím mu čím dál méně. Vyba-vuje se mi hrad z cihel a hlasy, které nepřipomínají šustění Listí vůbec ničím. A každá vteřina ticha je tam neskutečně těžká, nerozplývá se pod cudným měsíčním zrcadlem jako tady, ale houstne a kypí, a do vzduchu vypouští falešné jedovaté medúzy. Jestli to bude trvat ještě chvíli, zaplaví celý domov a bude konce. Hlasy nadobro utichnou a z domova zbude jen obrovitý střep, který pálí již na pohled. I ten měsíc před ním sklání zrak.

Proč bych se na takové místo vůbec chtěl vrátet?

Je léto a pozoruji oblohu posetou mramorovými schodišti, na které nedosáhnou, ani když se snažím. Za několik hodin je rozfouká vítr a já se dozvím, že ty schody nikam nevedly. Vím to jistě, protože se mi to stalo již mnohokrát. Svou tajemnost(jen zakrývají blankytné nic. Obdivuji se tomu modrému snu, šlechetné Ofélii utopené ve sva-tebním závoji, ale přesto se cítím podveden. Schody by vždycky měly mít svůj cíl.

Dobře vím, že kdybych přestal mluvit, už bych nikdy nezačal. Třeba by se mi podařilo zašeptat omluvu nebo odfouknout pavučinu, která by se mi jistě objevila před ústy. Obzvláště v létě. Ale šeptal bych jako květina, když potřebuje napít.

Kazuki, proč se mnou nemluvíš? Zase se schováváš. Nevykrucuj se, je to na tobě příliš znát.

„Vychladne ti čaj, Kazuki.“

Počkej ještě chvíli, Yumítzko, dopíšu od-

stavec a půjdu za tebou. Nedělám ti to naschvál, nechci ti ublížit. Navíc dobře víš, že nemám rád, když jde z čaje kouř."

„Připomíná ti to osvobozenou lidskou duši?" Ty jsi přece takové dítě, Kazuki. „Ne, připomíná mi poraněného delfína."

Oba jsme se zasmáli a naráz ztichli. Protože na psaní pohřebních oznámení nic směšného není a je k němu potřeba plné soustředění. I když je roznáší delfín.

Ale víš co, Kazuki? Ty nepíšeš žádná oznámení, takové věci už máš dávno za sebou. Zemřela jsem minulý rok v lednu, vzpomínáš?

Píšeš o mě, o Yumítzce, představuješ si, že jsem tady s tebou a povídáme si o hloupostech. Dříve jsme toho tolik nenamluvili. Chceš, abych se vrátila? Neboj se.

Když jsi umřela, vracel jsem v myšlenkách často do těch letních dnů, kdy jsem byl mladý, toulal jsem se pod pražícím sluncem a Lenošil v chladivém stínů osamocených stromů.

Říkal jsem si, že když jsem už dotlačil svůj život tak daleko, že se teď už mohu snažit méně, že není třeba tak lpět na každém pohybu, na každém slovu, není třeba je všechny prožívat jako tak hrozivě své vlastní. Chtěl jsem se stáhnout do ústraní, do svěžího snu se sluncem a loukami, a nechat svůj život plout dál jako plachetnici se staženými plachtami. Mel jsem zkrátka dojem, že jsem již stál u kormidla dostatečně dlouho, aby si na mě příroda zvykla a vzala mou přítomnost konečně na vědomí. Věřil jsem, že mě někdo brzy vystřídá, ale takhle to zřejmě ve světě nechodí.

O kapitánskou pozici jsem nikdy nežádal. Prostě mi dali do ruky kormidlo a „dělej si, co uznáš za vhodné, Kazuki.“ Dokonce mě oslovili tímto podivným jménem, které jsem nikdy předtím neslyšel. Zpočátku jsem to vnímal jako velikou čest. No řekněte: moře, zpívající sirény a stožáry tyčící se do takových výšek, že mě jíkala závrať. Nádherná představa.

Vyhýbal jsem se bouřím a útesům, nemohl jsem připustit sebemenší nepříjemnost. Vůči svému zaměstnavateli jsem totiž cítil obrovskou odpovědnost. Přece jen šlo o mou první plavbu a nechtěl jsem zklamat jeho projevenou důvěru. Ale v koutku duše jsem si kladl otázky: „Co po mě vlastně chce? A proč si vybral zrovna mě?" V takových

věcech by měl mít každý člověk jasno, jinak rychle ztratí klid a po nocích bloumá palubou jako duch.

Ale práce na lodi je velice náročná a mně se nikdy nepodařilo vyšetřit si delší čas, abych se nad těmito problémy mohl pořádně zamyslet. Navíc jsem tady na všechno úplně sám. Posádka se mi rozutekla dříve, než jsem si rozemnul spleaná víčka a trochu se na lodi rozkoukal. Možná i tahle má vysněná posádka byla jen přelud a můj rozespalý rozum ji nerozeznal od věčně unikajících stínů racčích křídel.

Tušil jsem, že tato plavba bude dlouhá. Potřeboval jsem si odpočinout, zalehnout pod strom a vrátit se až na podzim.

Pavel Ludvík (1983 v Ostravě), studuje na MFF UK v Praze.

MIRKA LANGEROVÁ

Večer melancholie

Procházím vilovou Libní v kopci. Ze sloupů na mě mávají proužky telefonních čísel.

Hledám podnájem. Hledáme reality v této lokalitě. Hledám hodnou paní k dítěti. Hledá se černý kocourek slyšící na jméno Lucifer.

Procházím dál tím stmívajícím se světem.

Smuteční stuhy rozvlní se kolem mého těla do větrů.

Hledám štěstí. Hledám lásku. Hledám blízké duše. Hledám alespoň jednu blízkou duši. Hledám samu sebe. Hledám smysl toho všeho.

Tak takhle asi člověk nakonec najde Boha.

Pro mě ale příliš vysoko.

2 aluze

Revue pro literaturu, filozofii a jiné

*Adresa redakce:
Křížkovského 10, PS 207,
771 80 Olomouc
e-mail: redakce@aluze.cz
tel.: 585 631 159*

*poezie / próza / vzpomínky
rozhovor / studie / recenze
glosy / archiválie
<http://www.aluze.cz>*

ZPOVĚĎ DÍTĚTE SVĚHO VĚKU

Zwi Batscha, narozený roku 1922 v Olomouci, je bezpochyby osobností s pozoruhodnými osudy: gymnazista, který se dostal na konci třicátých let do palestinského kibucu a později se stal profesorem politologie na univerzitě v Haifě, nyní vydává svoje paměti, nazvané *Ve stopách naděje* (kniha, opatřená na přebalu obrázkem někdejší olomoucké synagogy, je překladem z němčiny). Autor pochází ze starobylého holešovského rodu Bačů, jeho otec byl profesorem na německém gymnáziu, které sídlilo naproti olomoucké tržnici (nyní budova patří Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého). Jako aktivista židovského mládežnického hnutí patřil k několika šťastlivcům, kterým bylo umožněno vycestovat do Palestiny v krátkém období mezi okupací Československa a začátkem druhé světové války, aby vybudovali uprostřed pouště nový ráj na zemi. Batscha vzpomíná na multikulturní atmosféru předválečné Olomouce („Naše generace měla krásné, klidné, zajímavé a spokojené mládí.“) i na svá skautská léta („Ideálem byl venkov. Alkoholem a nikotinem se pohrdalo.“) To nám může leccos připomínat a nad snímky rozesmátých pochodových šiků v obrazové příloze se vnucuje úvaha o zeitgeistu, který byl mocnější než stereotypní představy o národní mentalitě), po druhé světové válce pobýval v Československu jako delegát na pražském festivalu mládeže a mohl tak na vlastní oči sledovat postupnou likvidaci demokracie.

Hlavním problémem knihy je akademicky kožený styl, navíc na úkor srozumitelnosti těkající z jednoho tématu na druhé. Autor chce sdělit co nejvíce, až se mu mnohé digrese vymykají z rukou. Motto knihy zní: „Naděje umírá poslední – Alexander Dubček“. Pochybují, že právě Dubček tuto větu skutečně formuloval jako první, navíc její aplikace na kariéru bývalého prvního tajemníka KSČ a později velvyslance v Turecku nabízí docela ironické souvislosti. Jakkoliv můžeme chápat, že Batscha viděl v myšlenkách Pražského jara mnohé ze svých mladistvých ideálů, tvrdit o Dubčekovi, že „svůj vliv vždy uplatňoval s odstupem od byrokratického aparátu stra-

ny," je neodpustitelná naivita, již by se neměl politolog při veškerých sympatiích dopustit.

Pro leckoho překvapivý je kolektivistický a socialistický náboj, který mělo sionistické hnutí až do roztržky mezi sovětským blokem a Izraelem v roce 1951, kterou způsobila Stalinova protižidovská paranoia i vítězství pragmatického prozápadního křídla v izraelské politice. O rozkolu, který tato událost způsobila v kibucovém hnutí, Batscha píše: „Řecká tragédie není proti tomu ničím.“ To je smělé tvrzení, které by si jistě zasloužilo podrobnějšího rozvedení, jenže autor jaksi nedokáže skloubit obecné úvahy s konkrétními lidskými příběhy. Vedle něj samotného vlastně nebudeme v knize plnokrevnou postavu; jako by Zwi Batscha potvrzoval typ myšlení mnoha politických pracovníků, kteří to s lidstvem myslí dobře, ale osudy jednotlivých lidí se nemají čas zabývat.

Batscha objektivně přiznává nedostatky kibucového systému (naprostá ztráta soukromí a absurdní rovnostářství, které vedlo až k patologické závisti), neskrývá však rozladění nad tím, že ze smělého pokusu o nalezení nového společenského uspořádání dnes už zůstala ve stále konzumnějším Izraeli jen muzeální kuriozita. Při dnešním cynickém přístupu k politice je tato kniha zajímavým svědectvím o časech, které braly sebe sama a své iluze smrtelně vážně.

Na sklonku šedesátých let studoval Zwi Batscha ve Frankfurtu nad Mohanem (zabýval se hlavně vztahem mezi německým osvícenstvím a Velkou francouzskou revolucí, se zaměřením na pozapomenutého židovského filozofa Solomona Maimona; mezi Batschovými konzultanty byl i Jürgen Habermas), jedním z center tehdejšího kontestačního hnutí. Pro starosvětského socialistického humanistu bylo jistě nepřilíš radostné pozorovat zběsile řádící ultralevičáky, v jejichž podání nabyli anarchismus poněkud fašizujících rysů (včetně znovuzkříšeného německého antisemitismu). Vzpomeňme ostatně, jak ve svých pamětech popisuje Marcel Reich-Ranicki atmosféru Skupiny 47; literátští apologeti individuální nezodpovědnosti a chaosu se v praxi ochotně podřizovali nesmyslné, ponižující prušácké disciplíně a přes svoji proklamovanou toleranci překvapivě snadno podléhali davovým psychózám a nenávistným kampaním.

Vůbec mě to netěší, ale závěrem se (pokolikáté už?) musím zmínit o zcela nedosta-
tečné editorské práci nakladatelství Votobia. Jako obvykle, počínaje nekvalitními reproduk-
cemi fotografií přes množství neodstraně-
ných překlepů až po fatální faktické chyby. Autorovi se dá prominout, když se po půlsto-
letí nepřítomnosti v naší zemi splete a napí-
še, že Karel Čapek zemřel v prosinci 1939
nebo uvede nepřesně výšku Velké Javořiny,
ale alespoň jeden z dvojice zodpovědných re-
daktorů si těchto lapsů mohl povšimnout,
podobně jako třeba zkomolení jména sloven-
ského politika Jána Ursínyho na „Ulczínyho“.
Kniha tedy splnila jen část toho, co slibovala –
Zwi Batscha má jako člověk, který byl příto-
men zhroucení mnoha utopií, rozhodně co říci.
Kdyby se podařilo odstranit četné redundant-
ní pasáže a odlehčit vypravěčův sklon poučo-
vat o samozřejmostech (zřejmě profesiónál-
ní deformace), byla by to pozoruhodná výpo-
věd' očitého svědka o tom úseku moderních
dějin, který u nás není příliš známý: viz vojen-
ská podpora československých komunistů
Izraeli v roce 1948, později vehementně uta-
jovaná. Takto máme bohužel v rukou něco
mezi nezřetelnou fotografií z památníku
a nezáživnou politickou agitkou.

*Zwi Batscha: Ve stopách naděje (Vzpo-
mínky olomouckého rodáka v Izraeli), Voto-
bia, Olomouc 2002*

Jakub Grombíš

OREL MUCH LAPÁ

V jednom z asi dvou set fejetonů své nové
knížky *Bát se a krást* Jiří Dědeček vysvětluje,
proč nepíše a nezpívá aktuální protestsongy:
„[...] užije-li autor v písničce obraz nějaké krát-
kodobé politické aféry nebo nedejbože jméno
nějakého politika, předurčuje tím vlastnímu
dílku krátký život. Song totiž zpravidla umírá
s vyřešením afér [...] nebo s odchodem do-
tyčného politika ze scény. Po několika letech
by bylo nakonec zapotřebí zpívat situačně
zakotvený protestsong s vysvětlivkami...“
(„Protestsongy“, 35n) Neplatí ale totéž o po-
litických fejetonech, sloupcích či črtách, jak
jsou texty - posbírané jednak z tištěných (*Hos-
podářské a Lidové noviny*), jednak
z akusticko-auditivních (BBC, Svobodná Ev-
ropa) a elektronických (např. *Medea, Mobil-
server*) periodik - v podtitulu zmíněné knihy

označeny? Proč vůbec vydávat korpulentní soubor článků, které byly psány pod vlivem aktuálního dění a leckdy vyvzdorovány na nechuti k tématu i momentální ztrátě invence? Z jakého důvodu otiskovat texty, jejichž implicitní kontext, bez jehož znalosti často ani nepochopíme, o čem přesně pojednávají, je pro mnoho z nás mlhavý, ne-li už nadobro zapomenutý? Kdo tyto tlustopisy čte, vyjma pošetilých recenzentů? Nechci čtenáře uvést v omyl: jak ještě uvidíme, Dědečkova kniha samozřejmě není politická od začátku do konce, její nezanedbatelnou část tvoří fejetony s tematikou osobní a vzpomínkovou, případně širše společenskou, a ani ryze politická žurnalistika v mnoha případech rozhodně nezastarala; autorovi se ostatně vícekrát podařilo oblast veřejnou a privátní nenásilně konfrontovat a dosáhnout tak ironického či/a humorového efektu. Přesto si myslím, že značné množství čistě politické (ale koneckonců i nepolitické) publicistiky zahrnuté do souboru mohlo být bez větší ztráty vydáno zapomenutí. Svého zástupce má tato vyvětralá a méně přitažlivá složka knihy bohužel i přímo na přední straně, titul je totiž odvozen z názvu jednoho z vůbec nejslabších textů souboru.

Fejeton je – mohu-li si vypůjčit a parafrázovat slova jednoho českého literárního vědce o madrigalu – tematický všežravec, pozře všechno. A tak Dědeček vzpomíná na koncerty za normalizace i na festival „takzvané mládeže a studentstva v Havaně“ v roce 1978, kde při tlumočení podlehl svému příslovecnému sklonu k provokaci a zaměnil francouzské slovo „spojenec“, *alié*, za „blázen“, *aliéné*, protože mu bylo tlumočení až do konce pobytu zakázáno („Kuba“, s. 92-93); líčí setkání s ruským francouzštinářem, pro nějž okupace ČSSR v roce 1968 stále zůstává oprávněným zákrokem proti kontrarevoluci („Pubertu tanky nezastaví“); reaguje na anonym, který mu přišel poštou; uvažuje o českém zdravotnictví či profesionalizaci armády; ve svém galomansky zabarveném evropanství ironizuje tuzemské odpůrce začlenění země do EU: „Rum se už nebude smět nazývat rumem a kdo ví, zda vůbec bude smět stále tak hnusně chutnat!“ („Nestrašte mě Belgií“, s. 67); s neskrývanými sympatiemi sděluje své zkušenosti s romským etnikem: „Copak není úžasné, že v tomto nablblém světě celou jednu rasu nelze takzvaně ‚civilizovat‘?“ („Cikánská odpověď“, s. 82); nepa-

teticky se solidarizuje s obyvateli bombardovaného Bagdádu; vrtí hlavou nad úspěšnou polistopadovou kariérou bývalých estébáků; ironicky oslavuje „Panenk[u] Barbie“: „Gumová Barbie od Mattela... Co by na ní mělo být lživého? Ona je mi dneska téměř dokonce milejší nežli písně bří Nedvědů k táboráku, její dotek mne laská jako Koljova malá dlaň... (s. 80). Ale mluví také o chalupaření, příhodách s kočkou Růženkou, školním vysvědčení, svých řidičských zážitcích z pražských ulic, abiturientském večírku... Inspirován pajzykem médií i běžného dorozumívání píše jazykové sloupky („Čest, křest, chřest“, „Poznámky k jazyku a stylu novin“, „Šířeji, víceji a lépeji“, „Časové horizonty“) atd. V souvislosti s posledním zmíněným okruhem témat mne napadá, jak by Dědečkova jinak jistě nápaditá, promyšleně užívaná a kreativní čeština obstála před neúprosným pohledem samozvaného strážce jazyka českého Vladimíra Justa. Co by řekl na Dědečkovu, byť ojedinělou, „legitimní obavu“, „politickou kulturu“ či opakované řeči o „korytu“?

Z témat, jimž se Dědeček věnuje, jsem tu zatím uvedl ta spíše nepolitická anebo politická v širším slova smyslu. K soukromějším věcem jako by se autor utíkal, když se mu už „protiví všechna ta slova jako volič, preference, strana, skrutinium, hlasovací lístky...“ („Kočka“, 51). Politika, se mu však bezpřestání dere na mysl, pronásleduje ho, nedá mu pokoj. „Orel much nelapá,“ utěšuje se sice několikrát s Eduardem Štorchem, aby rozptýlil rozhořčení nad nějakým skandálem a vyjádřil svou povznesenost nad každodenní politické dění, ale ve skutečnosti je tomu právě naopak. Někdy se mu politika jaksi samovolně vloudí dokonce i do článků osobnějiších – např. v podobě jména známého politika („Cizík“), jindy zůstává v druhém plánu popisu všednodenní situace („Svoloč“). Tu a tam se, jak jsem se zmínil v úvodu, soukromé a společenské vtipně setkají či protnou. Tak třeba ve fejetonu „Myši“ pojednává Dědeček v jednotlivých odstavcích střídavě o boji s přemnoženými myšmi a o předvolební agitaci. Ještě důvtipněji použil podobného principu v textech „Mouchy“ (kde se politika a „insektologie“ doslova proplétají) a „Svoloč“ (v níž nevypletá zahrada slouží jako průhledná metafora české politiky). Jinak, leč neméně vtipně, se autorovi podařilo spojit společensko-politickou problematiku s osobní vzpo-

mínkou ve fejetonu „Monstrum“. Vyprávění o tom, jak si jako kluk svépomocí vyrobil kytaru, která se však rozpadla při prvním hrábnutí do strun, končí větou „A proto doufám, že se Temelín nikdy nerozběhne“ (s. 188), jež historku dodatečně „paralelizuje“ s výstavbou jaderné elektrárny.

Že jsou Dědečkovy úvahy či postřehy jednak začasť programově nenoblesní, ostré a razantní, jednak občas i nespravedlivé (např. hodnocení P. Dostála), povrchní či nekvalifikované, by se dalo ukázat pomocí řady citátů: „...společnost je ohledně situace v ČT rozdělena na dva nesmiřitelné tábory. [...] je to spíš [...] zprůhlednění odvěké rozpolcenosti lidstva na dva tábory: na čestné a podvodníky, na svobodomyšlné a otroky, na pravdomluvné a lháře, na blbce a ty ostatní...“ („Pozitivní informace“, s. 39). Naproti tomu např. dějinné paradoxy, odkryté v provokativním fejetonu *Hus*, stojí za úvahu: „...když se bratřím Slovákům něco nelíbí, vezmou valašky a jdou do hor [...], zatímco nelíbí-li se něco nám, Čechům, jdeme a ublížíme si na veřejném místě. Nebo lépe – my si necháme ublížit a ještě se o tom pak celé generace musíme učit jako o vrcholné ukázce mravní převahy a vítězství ducha.“ (s. 85).

Není, myslím, třeba hovořit zde o úzce politických, víceméně již anachronických fejetonech, napadajících či zesměšňujících V. Koženého, M. Macka aj., které jsou dnes už spíše nezábavné, ba nudné. Nic proti politické publicistice – má samozřejmě svůj smysl (a v Dědečkově verzi i nápad, vtip a pádnost), ale hlavně na stránkách novin. Pokud jde o knižní vydávání fejetonů, vypomohu si na závěr jadrnou větou-vzkazem z dopisu, který Jiřímu Dědečkovi kdysi poslala jedna posluchačka jeho nočního rozhlasového pořadu *Písničky po francouzsku*: „Méně politických kydů a více písniček!“

Jiří Dědeček: Bát se a krást. Sloupky, črty a fejetony z let 1993-2004. Galén, Praha 2005.

Milan Orálek

Jerzy Cwaliński – narodil se v Rogoźnu Wielkopolském. Vystudoval polonistiku na Univerzitě Adama Mickiewicze v Poznani. Působí v Úřadu kultury a umění Magistrátu města Poznaně. Vydal několik sbírek poezie.

